**Valiokunnan lausunto YmVL 21/2026 vp─ U 31/2026 vp**

# Ympäristövaliokunta

**Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi teollisen kapasiteetin kiihdyttämisestä ja vähähiilistämisestä strategisilla aloilla sekä asetusten (EU) 2018/1724, (EU) 2024/1735 ja (EU) 2024/3110 muuttamisesta**

**Suurelle valiokunnalle**

## JOHDANTO

### *Vireilletulo*

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi teollisen kapasiteetin kiihdyttämisestä ja vähähiilistämisestä strategisilla aloilla sekä asetusten (EU) 2018/1724, (EU) 2024/1735 ja (EU) 2024/3110 muuttamisesta (U 31/ 2026 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

### *Asiantuntijat*

Valiokunta on kuullut:
- johtava asiantuntija Maija Palmu, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Sami Rinne, ympäristöministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- Climate Leadership Coalition ry

## VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

### *Ehdotus*

Komissio antoi 4.3.2026 ehdotuksen (COM (2026) 100 final) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi teollisen kapasiteetin kiihdyttämisestä ja vähähiilistämisestä strategisilla aloilla sekä asetusten (EU) 2018/1724, (EU) 2024/1735 ja (EU) 2024/3110 muuttamisesta (ns. teollisuutta vauhdittava asetus, Industrial Accelerator Act, IAA).

Valmis
5.0

**Valiokunnan lausunto YmVL 21/2026 vp**

***Valtioneuvoston kanta***

Valtioneuvosto on muodostanut näkemyksiä asiakokonaisuuteen aikaisemmin strategisesta kilpailukyvystä sekä taloudellisesta turvallisuudesta annetuissa E-kirjelmissä (E 2/2026 vp ja E 3/2026 vp) seuraavasti:

Eurooppalaista etusijaa koskevien määritelmien tulisi olla riittävän rajattuja, selkeitä ja täsmällisiä. Suomi korostaa, että eurooppalaista etusijan käyttöä tulisi kehittää harkitusti ja hallitusti pitkän aikavälin kilpailukyvyn näkökulmasta huomioiden EU:n kansainväliset sitoumukset. Eurooppalaisen etusijan käytössä tulisi huomioida EU:n tavoitteet haitallisten riippuvuuksien vähentämiseksi. Mahdollisten toimien tulisi olla tarkkaan valittuja, jotta eurooppalaisen etusijan käyttäminen ei johtaisi kohtuuttomiin vaikutuksiin kuten saatavuusongelmiin, hintojen nousuun tai kansainvälisten kumppanien laaja-alaisiin vastatoimiin. Eurooppalaisen etusijan käytön tulisi huomioida erityisesti strategisesti kriittiset alat, esimerkiksi raaka-aineet, digitalisaatio ja innovatiivisten teknologioiden käyttöönotto sekä taloudellisen turvallisuuden ja puolustuksen kannalta kriittisten teknologisten kyvykkyyksien ja kriittisen tuotantokapasiteetin lisääminen. (E 2/2026 vp)

EU:n hajauttaessa riskejä ja vähentäessä haitallista riippuvuutta kolmansista maista tulisi huolehtia siitä, ettei luoda tarpeettomia esteitä kilpailulle, investoinneille ja kaupalle. Suomi voi tarkastella keinoja, joilla voitaisiin parhaiten tukea tuottavien investointien houkuttelua Eurooppaan, korostaen avoimuutta, huolellista harkintaa ja perusteellista vaikutustenarviointia. (E 3/2026 vp)

Ympäristölupamenettelyiden ja ympäristöarviointien osalta valtioneuvosto on muodostanut näkemyksiä myös U-kirjelmissä energiainfrastruktuurin suuntaviivoista, uusiutuvan energian tuotannon sekä energiainfra-struktuurin lupamenettelyiden nopeuttamisesta ja ympäristöarviointien nopeuttamisesta U 15/2026 vp, U 16/2026 vp ja U 13/2026 vp.

Komissio on viime vuosina antanut useita eri sektoreiden lupamenettelyitä koskevia ehdotuksia, joissa määritellään omat määräaikansa menettelyille, mikä monimutkaistaa sääntelykokonaisuutta. Ympäristöarviointeja ja lupamenettelyjä koskevissa muutoksissa tulisi pyrkiä yhtenäiseen ja johdonmukaiseen sääntelykokonaisuuteen. (U 13/2026 vp)

Valtioneuvosto huomauttaa, että hiljaiseen hyväksyntään tulee kiinnittää huomiota perustuslain näkökulmasta. Valtioneuvosto katsoo, että ensisijaisesti hiljainen hyväksyntä olisi pyrittävä poistamaan asetusehdotuksesta tai tavoiteltava muotoa, jossa jäsenvaltiot voivat itse päättää sen käyttöönotosta. (U 15/2026 vp, U 16/2026 vp)

Valtioneuvosto on muodostanut asiakokonaisuuden kannalta olennaisia kantoja myös U-kirjelmissä eurooppalaisista yrityslompakoista sekä henkilö- ja pakettiautojen $CO_2$ raja-arvoasetuksessa. (U 77/2025 vp ja U 9/2026 vp)

Valtioneuvosto pitää komission ehdotusta eurooppalaisia yrityslompakoita koskevaksi lainsäädännöksi yleisesti tärkeänä ja kannattaa sen tavoitteita yksinkertaistaa ja helpottaa taloudellisten toimijoiden ja julkisen sektorin elinten välistä sekä taloudellisten toimijoiden

välistä toimintaa. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että EU:ssa on jo voimassa sääntelyä, joka liittyy rajat ylittävään sähköiseen asiointiin ja tiedonvaihtoon tai joka on muuten merkityksellistä nyt annetun ehdotuksen kannalta. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotettu sääntely sovitetaan yhteen muun EU-lainsäädännön kanssa. On tärkeää, että eurooppalaisen yrityslompakon sääntely yhdessä muiden EU-säädösten kanssa muodostaa yhtenäisen ja ymmärrettävän kokonaisuuden, jossa ei aseteta päällekkäisiä tai ristiriitaisia velvoitteita jäsenvaltioille tai palvelun tarjoajille. (U 77/2025 vp)

Valtioneuvosto näkee, että pienten sähköautojen superbonukset voivat edistää pienten EU:ssa valmistettujen sähköautojen markkinaa ja mahdollistaa hankintakustannuksiltaan kohtuullisten nollapäästöisten ajoneuvojen saatavuutta laajemmalle kansanosalle. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU:ssa valmistettujen ajoneuvojen kriteereitä määriteltäessä huomioitaisiin myös arvoketjun alkupään tuotanto. (U 9/2026 vp)

*Edellä mainittuja valtioneuvoston kantoja täydennetään tällä U-kirjelmällä seuraavasti:*

Valtioneuvosto katsoo, että ehdotuksen tavoitteet vahvistaa teollista tuotantoa Euroopassa ovat kannatettavia. Valtioneuvosto pitää tärkeinä toimia, joilla edistetään teollisuuden puhdasta siirtymää, lisätään kysyntää eurooppalaiselle vähähiilisille tuotteille sekä teknologioille sekä vähennetään haitallisia riippuvuuksia strategisilla sektoreilla.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotus edistää sisämarkkinoiden toimivuutta. Neuvotteluiden aikana on syytä kiinnittää huomiota siihen, että toimijoille aiheutuvan hallinnollinen taakka on mahdollisimman vähäinen.

## VALIOKUNNAN PERUSTELUT

*Yleistä*

Komission puhtaan teollisuuden ohjelman tavoitteena on luoda perustaa EU:n kilpailukyvylle ja vähähiilistymiselle ja ratkaista kootusti ilmastokriisiin, kilpailukykyyn ja taloudelliseen resilienssiin liittyviä haasteita. Teollisuutta vauhdittava asetusehdotus on osa tiedonannon yhteydessä ilmoitetuista toimista. Asetusehdotus keskittyy aloihin, jotka ovat strategisesti merkittäviä unionin taloudelle ja joihin kohdistuu tällä hetkellä merkittäviä kilpailu- ja rakenteellisia paineita. Asetusehdotuksessa on neljä temaattista toimenpidekokonaisuutta: 1) lupamenettelyjen nopeuttaminen, 2) edelläkävijämarkkinat tietyille tuotteille strategisilla sektoreilla sekä EU-alkuperävaatimukset ja vähähiilisyysvaatimukset julkisissa hankinnoissa ja julkista tukea myönnettäessä, 3) ehdot ulkomaisille suorille sijoituksille nousevilla strategisilla aloilla sekä 4) teollisuuden nopean kehittämisen alueet.

Asetuksella muutetaan niin sanottua nettonollateollisuutta koskevaa asetusta ja rakennustuoteasetusta sekä laajennetaan yhteisestä digitaalisesta palveluväylästä annettua asetusta lupamenettelyjen digitalisoimiseksi. Ehdotus liittyy myös komission ehdotukseen direktiiviksi uusiutuvan energian tuotannon ja energiainfrastruktuurihankkeiden

lupamenettelyiden nopeuttamisesta ja komission ehdotukseen asetukseksi ympäristöarviointien nopeuttamisesta.

Asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta EU:n äsenvaltioissa. Kansallista lainsäädäntöä on kuitenkin tarpeen saattaa vastaamaan asetuksen sääntelyä. Ehdotus edellyttää muun muassa kansallisen asiointipisteen perustamista ja yhdistetyn lupahakemuksen toteuttamista, investointiviranomaisen nimeämistä ulkomaisten sijoitusten seurantaan sekä teollisuuden nopean kehittämisen alueen nimeämistä.

Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan pitää asetusehdotuksen tavoitteita yleisesti hyvin kannatettavina. Teollisuuden puhtaan siirtymän edistäminen ja vähähiilistäminen sekä haitallisten riippuvuuksien vähentäminen ovat tärkeitä tavoitteita. Kysynnän puute on ollut yksi keskeisistä tekijöistä, jotka ovat rajoittaneet vähähiilisten materiaalien ja tuotteiden markkinoiden kasvua erityisesti raskaassa teollisuudessa, jossa vaaditut investoinnit ovat mittavia. Asetusehdotuksen tavoitteena on luoda sitovat EU:n laajuiset velvoitteet vähähiilisille tuotteille riittävän ja ennakoitavan kysyntäpohjan markkinan luomiseksi. Asetusehdotus sisältää julkisten hankintojen hyödyntämistä vähähiilisen alumiinin, teräksen ja sementin kysynnän vauhdittamiseksi. Ehdotetut vähähiilisyysvelvoitteet ovat 25 prosenttia teräkselle, 5 prosenttia sementille ja 25 prosenttia alumiinille. Haasteena on säätää riittävän kunnianhimoiset mutta samalla realistiset ja selkeät tavoitteet vähähiilisten materiaalien velvoitteille, jotta markkinoille syntyy tarpeeksi vahva kysyntäsignaali. Vähähiiliset materiaalit on tarkoitus määritellä myöhemmin annettavissa ekosuunnitteluasetuksen ja rakennustuoteasetuksen delegoiduissa säädöksissä. Valiokunta korostaa tarvetta varmistaa ehdotuksen jatkokäsittelyssä, että täytäntöönpanosäädösten ja delegoidun säädösvallan soveltamisalaan kuuluvien tahojen oikeuksista ja velvollisuuksista sekä viranomaisten toimivaltuuksista säädetään riittävän tarkkarajaisesti perussäädöksessä.

Valiokunta korostaa tarvetta varmistaa, että nopeassa muutoksessa oleva EU-lainsäädäntö muodostaa yhtenäisen ja ennakoitavan kokonaisuuden. Teollisuuden puhtaiden investointien toteutumisen kannalta lainsäädännön ennakoitavuus ja selkeys ovat tärkeitä. Komissio on viime vuosina antanut useita eri asetuksia, joilla on esimerkiksi määritetty erilaisia käsittelymääräaikoja eri lupamenettelyille. Näillä on pyritty nopeuttamaan ja sujuvoittamaan menettelyjä, mutta osaltaan ne myös monimutkaistavat sääntelyä. Ympäristöarviointeja ja lupamenettelyjä koskevissa muutoksissa on tärkeää varmistaa sääntelykokonaisuuden johdonmukaisuus. Myös julkisten hankintojen alkuperää sekä vähähiilisyyttä ja muita ympäristövaatimuksia (ekosuunnittelu, kiertotaloussäädös, rakennustuoteasetus, puhtaiden ajoneuvojen direktiivi) koskevan sääntelyn keskinäisestä koherenssista on tärkeää huolehtia.

*Ympäristövaikutukset*

Asetusehdotuksen mukaan kunkin jäsenvaltion on perustettava yksi kansallinen asiointipiste teollisten valmistushankkeiden lupamenettelyille. EU:n alkuperä- ja vähähiilisyysvaatimuksia aletaan soveltaa tiettyihin tuoteryhmiin julkisissa hankinnoissa, uusiutuvaan energiaan liittyvissä huutokaupoissa ja julkisissa tukijärjestelmissä. Jäsenvaltioiden tulee myös nimetä vähintään yksi teollisuuden nopean kehittämisen alue, johon keskitetään teollisuushankkeita. Valiokunta yhtyy näkemykseen siitä, että nopean kehittämisen alueen nimeämisen tulee olla jäsenvaltioille

vapaaehtoista. Ehdotus siitä, että nopean kehittämisen alueille luodaan peruslupa, johon sisällytetään etukäteisluvitusta, vaikuttaa ongelmalliselta. Tärkeää on, että etukäteislupa ei ehdotuksen mukaan kuitenkaan koske laitoskohtaisesti tarvittavia lupia.

Ehdotus asettaa energiaintensiivisen teollisuuden vähähiilistämishankkeet ja teollisen toiminnan nopean kehittämisen alueille sijoittuneet valmistavan teollisuuden hankkeet edullisempaan asemaan muihin toiminnanharjoittajiin verrattuna. Nopean kehittämisen alueelle sijoittuvat teolliset valmistushankkeet katsotaan strategisiksi hankkeiksi, joihin sovelletaan ympäristöarviointeja koskevan komission asetusehdotuksen liitteen säännöksiä (erittäin tärkeän yleisen edun status, rajoitetusti lupahakemusten hiljainen hyväksyntä, riitojen ratkaiseminen nopeutetusti). Hiljaista hyväksyntää ei ympäristöarviointeja koskevan asetusehdotuksen mukaan sovelleta, jos hankkeeseen sovelletaan vesipuite-, lintu-, luonto- tai YVA-direktiivin mukaista ympäristöarviointia, jos kyseessä on hanketta koskeva lopullinen päätös, tai jos jäsenvaltion kansallisessa oikeusjärjestelmässä ei ole hallinnollisen hiljaisen hyväksynnän periaatetta. Valiokunta toteaa, että ehdotus ei ole Suomen kannalta ongelmallinen, koska Suomen oikeusjärjestelmässä ei ole hallinnollisen hiljaisen hyväksynnän periaatetta, eikä säännös siten tule sovellettavaksi.

Lupamenettelyjen sujuvuus on merkityksellistä osana houkuttelevaa investointiympäristöä. Suomessa on tehty pitkäjänteisesti työtä ympäristölupamenettelyjen sujuvoittamiseksi. Valiokunta korostaa tarvetta varmistaa, että uusi sääntely ei tuo turhaa hallinnollista kuormaa tai muuten haittaa vasta uudistetun aluehallinnon toimintaa. Siksi tulee huomioida kansalliset erityispiirteet asianmukaisella tavalla ja jättää jäsenvaltioille riittävästi liikkumavaraa lupamenettelyjen ja muita ympäristöasioita koskevien menettelyjen kehittämiseen ja nopeuttamiseen. Yksi Suomen kannalta hankala kysymys liittyy lupamenettelyä koskevan sääntelyn suhteeseen YVA-direktiivin ympäristövaikutusten arviointiin, kun Suomessa YVA-direktiivi on toimeenpantu poikkeavalla tavalla, joten jäsenvaltioiden menettelyautonomia on tärkeää varmistaa YVA-direktiivin mukaisesti. Niissä maissa, joissa YVA on osa ympäristölupamenettelyä, kokonaisuus näyttäytyy toisenlaisena.

Lähtökohtaisesti ehdotettu sääntely ei vaikuta ympäristönsuojelun vaatimustasoon, vaan koskee hallinnollisia menettelyjä ja digitalisaation edistämistä. Silti on tärkeää varmistaa ympäristön- ja luonnonsuojelun korkea taso ja johdonmukaisuus unionin muihin ympäristötoimiin ja -tavoitteisiin sekä yleisön osallistumiseen nähden. Samalla tulee ottaa huomioon kilpailukyvyn parantamisen ja talouskasvun aikaansaamisen kokonaishyödyt suhteessa ympäristön- ja luonnonsuojeluun. Valiokunta on johdonmukaisesti ja myös puhtaan teollisuuden ohjelman tiedonannosta antamassaan lausunnossa (YmVL 10/2025 vp — E 15/2025 vp) tukenut ympäristöluvituksen sujuvoittamishankkeita vähähiilistymisen edistämiseksi tarvittavien investointien houkuttelemiseksi Suomeen korostaen samalla, että hallinnon sujuvoittamistoimet eivät saa vaarantaa ympäristönsuojelun korkeaa tasoa ja että kansalaisten osallistumisoikeus ympäristöään koskevaan päätöksentekoon turvataan.

Valiokunta korostaa lopuksi tarvetta selventää asetusehdotuksen vaikutuksia kansalliseen alueidenkäytön suunnitteluun. Jatkovalmistelussa on myös tärkeää varmistaa se, ettei asetuksella puututa jäsenvaltioiden kaavoitusvaltaan edellyttämällä konkreettisen alueen osoittamista teollisuuden käyttöön.

**Valiokunnan lausunto YmVL 21/2026 vp**

**VALIOKUNNAN LAUSUNTO**

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

*että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.*

Helsingissä 9.6.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenni Pitko vihr
varapuheenjohtaja Pinja Perholehto sd
jäsen Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Huru ps
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Karoliina Partanen kok
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Tere Sammallahti kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos